

Avrupa İkamet Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 20.4.1989 Sayı : 20145)

Kanun No.

3527

Kabul Tarihi

12 . 4 . 1989

MADDE 1. — 13.12.1955 tarihinde imzalanan “Avrupa İkamet Sözleşmesi”nin, 2 nci maddede yazılı beyanlar yapılmak suretiyle onaylanması, uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — a) Türkiye, Sözleşmenin 21 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen “benzer durumlarda” deyimini bakımından tutumunu saklı tutar ve bu deyim, olağan vergi kanunlarının ve düzenlemelerinin uygulanması açısından hukuken ve gerçekte önemli ölçüde benzer şartlara sahip mükelleflerin (gerçek kişiler, tüzelkişiler) kastedildiği şeklinde yorumlar.

Diğer taraftan bu deyim, bir Âkit Devletin üçüncü bir devlette mukim olan ve bu Âkit Devlette faaliyet gösteren kendi vatandaşlarına, vergileme ve buna bağlı mükellefiyetler yönünde uyguladığı muamelenin aynısını, bu Akit Devlette faaliyet gösteren ve üçüncü devlette mukim olan diğer Âkit Devletin vatandaşlarına da uygulayacağı anlamına gelir.

b) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşmenin, taraflardan birinin başvurusu ile anlaşmazlıkların Milletlerarası Adalet Divanında çözümlenmesine ilişkin 31 inci maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümleri ile kendini bağlı saymaz ve Sözleşmenin uygulanması ve yorumlanması bakımından Âkit Taraflar arasında olabilecek herhangi bir anlaşmazlığın Milletlerarası Adalet Divanının kararına sunulmasında anlaşmazlığa taraf olanların her olayda muvafakatının gerektiğini beyan eder.

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

AVRUPA İKAMET SÖZLEŞMESİ

Bu sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi Üyesi Hükümetler,

Avrupa Konseyinin amacının, üyelerinin ortak mirası olan ideal ve ilkeleri korumak ve geliştirmek, ekonomik ve sosyal ilerlemelerini kolaylaştırmak olduğunu dikkate alarak; 4 Kasım 1950’de imzalanan İnsan Hakları ve Temel Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi, 20 Mart 1952’de imzalanan bu sözleşmeye Ek Protokol, Avrupa Sosyal ve Tıbbi Yardım Sözleşmesi ile sosyal güvenlik hakkında 11 Aralık 1953’de imzalanan iki Avrupa Geçici Anlaşması gibi Konsey çerçevesi içerisinde şimdiye kadar aktedilmiş bulunan sözleşme ve anlaşmalarda da teyit edildiği üzere Avrupa Konseyi üyesi ülkeler arasındaki bağların özel niteliğini kabul ederek;

Bir bölgesel sözleşme akdi suretiyle, üye ülkelerden herbirinin uyruklarına diğer üye ülkelerde uygulanan muamelelere ilişkin olarak ortak kurallar ihdasının birleşme hareketini daha da ileri götüreceğini inanarak;

Uyruklarına karşılıklı olarak bahsettikleri hak ve ayrıcalıkların, yalnızca statüsü gereği Avrupa Konseyi üyesi ülkeleri bir araya getiren sıkı ortaklık nedeniyle tanınmış olduğunu teyit ederek,

Sözleşmenin kapsamı itibarıyla Avrupa Konseyi teşkilâtı çerçevesine girdiğini kaydederek, Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

BÖLÜM I GİRİŞ-İKAMET VE SINIRDIŞI EDİLME

Madde 1

Âkit Taraflardan herbiri, kamu düzenine, milli güvenliğe, kamu sağlığına veya genel ahlaka aykırı olabilecek haller dışında, diğer taraf uyruklarının geçici olarak ikamet amacıyla kendi ülkesine girişlerini kolaylaştıracak ve orada serbestçe dolaşmalarına izin verecektir.

Madde 2

İşbu Sözleşmenin 1. maddesinde öngörülen koşullar altında, Âkit Taraflardan her biri, ekonomik ve sosyal şartlarının müsaade ettiği ölçüde, diğer taraf uyruklarının, ülkesinde ikametlerini uzatmalarını veya bunların devamlı ikametlerini kolaylaştıracaktır.

Madde 3

1. Âkit Taraflardan birinin, diğer Âkit ülkesinde yasal olarak ikamet eden uyrukları ancak milli güvenliği tehdit ettikleri veya kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı davrandıkları takdirde sınırışı edilebilirler.

2. Âkit Taraflardan birinin, diğer herhangi bir Âkit Taraf ülkesinde yasal olarak iki yıldan fazla bir süredir ikamet etmekte olan uyruğu; milli güvenlik açısından kesin zorunluk yoksa, kendisi hakkındaki sınırışı kararına karşı itirazda bulunmasına ve bu amaçla yetkili makama veya yetkili makamca özel olarak belirlenmiş kişi veya kişilere başvurmasına ve bu organlar önünde temsil olunmasına müsaade edilmeksizin sınırışı edilemez.

3. Âkit Taraflardan birinin, diğer bir Âkit Taraf ülkesinde on yıldan fazla bir süredir ikamet eden uyrukları, yalnızca milli güvenlik nedeniyle veya bu maddenin birinci bendinde zikredilen diğer nedenlerin, özellikle ciddi bir nitelikte olması hallerinde sınırışı edilebilir.

BÖLÜM II MEDENİ HAKLARIN KULLANILMASI

Madde 4

Âkit Taraflardan birinin uyrukları, diğer bir Âkit Taraf ülkesinde gerek şahsî, gerek aynî mahiyette olsun, medeni haklardan yararlanma ve bunları kullanma hususunda, o devlet uyruklarına uygulanmakta olana eşit bir muameleden faydalanır.

Madde 5

Bu Sözleşmenin 4 uncu maddesi hükümleri hilâfına her Âkit Taraf, milli güvenlik veya savunma nedenleri ile her kategorideki mallara ilişkin iktisap, zilyetlik veya yararlanma haklarını kendi uyruklarına hasredebilir veya diğer taraf uyruklarını yabancılara uygulanan özel şartlara tabi tutabilir.

Madde 6

1. Milli Güvenlik veya savunma ile ilgili haller dışında

a) Bazı kategori malların iktisap, zilyetlik veya yararlanma hakkını kendi uyruklarına hasreden veya diğer taraf uyrukları da dahil bu konuda yabancılar hakkında özel düzenlemeye

giden veya bu malların iktisap, zilyetlik veya yararlanma hakkını karşılıklılık esasına bağlayan her Âkit Taraf işbu Sözleşmenin imzası anında bu kısıtlamanın bir listesini, bunları tesis eden iç hukuk hükümlerini belirterek, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirecektir; Genel Sekreter bu listeleri diğer imzalayanlara iletacaktır.

b) Âkit Taraflardan biri, işbu sözleşmenin kendisi hakkında yürürlüğe girmesinden sonra, ekonomik ve sosyal nitelikte zorunlu nedenlerle veya memleketin hayati kaynakları üzerinde tekelleşmeyi önlemek amacıyla, kendisini mecbur hissetmedikçe, diğer taraf uyuşuklarının bazı kategori malları iktisap, zilyetlik veya faydalanma hakkına ilişkin yeni kısıtlamalar koymayacaktır. Âkit Taraf kısıtlama koyduğu takdirde alınan önlemlerden, bunlara ilişkin iç hukuk hükümlerinden ve bunları gerektiren nedenlerden tamamen Genel Sekreteri haberdar edecek; Genel Sekreter bunu diğer taraflara bildirecektir.

2. Her Âkit Taraf, kısıtlamalar listesini diğer tarafların uyuşukları lehine azaltmaya çalışacaktır. Bu değişiklikler Âkit Tarafça Genel Sekretere bildirilecek ve Genel Sekreter bunları diğer taraflara iletacaktır.

Her Âkit Taraf, yabancılarla ilgili genel düzenlemelere kendi mevzuatınca tanınan istisnalardan diğer taraf uyuşuklarını yararlandırmak için de gayret sarf edecektir.

BÖLÜM III

ADLİ VE İDARİ TEMİNATLAR

Madde 7

Âkit Taraflardan birinin uyuşukları, diğer taraf ülkesinde şahıslarının, mallarının, hak ve menfaatlerinin hukukî ve adlî himayesinden o ülke uyuşuklarıyla aynı şartlar altında yararlanacaktır. Özellikle, yetkili adlî ve idarî makamlara başvurmak hakkı ile kendi seçtikleri ve ülke kanunlarına ehil olan bir kimsenin yardımını sağlayabilmek hakkına o ülke uyuşuklarıyla aynı şekilde sahip olacaktır.

Madde 8

1. Âkit Taraflardan birinin uyuşukları, diğer taraf ülkesinde, o ülkenin uyuşuklarıyla aynı şartlar altında meccanî adlî yardımdan yararlanacaklardır.

2. Âkit Taraflardan birinin yoksul uyuşukları, diğer taraf ülkesinde o ülkenin yoksul uyuşukları ile aynı koşullar dahilinde kişi hallerine ilişkin belgeleri meccanen alabileceklerdir.

Madde 9

1. Davacı veya mudahil olarak Âkit Taraflardan birinin mahkemeleri önüne çıkan diğer bir Âkit Taraf uyuşuğundan, Âkitlerden birinin ülkesinde ikametgâha veya mutad meskeni bulunduğu takdirde, gerek yabancı sıfatından dolayı, gerek o memlekette ikametgâh veya meskeninin bulunmaması sebebiyle, ne şekil altında olursa olsun, hiç bir teminat veya depozito akçesi talep edilmez.

2. Aynı kural, mahkeme masraflarını teminat altına almak için davacı veya müdahilden yapması istenecek ödeme için de uygulanır.

3. Yukarıdaki bentlerden birine göre veya davanın görüldüğü ülkenin hukuku uyarınca teminat, depozito veya ödemelerden bağışık tutulmuş da davacı veya müdahile hükmedilen mahkeme masrafları ve sair giderlere ilişkin mahkûmiyet kararları diplomatik kanaldan yapılacak istem üzerine, diğer Âkit Taraflardan birinin ülkesindeki yetkili makamca, herhangi bir harç ödenmesi gerekmeksizin yerine getirilebilir.

BÖLÜM IV

GELİR GETİREN FAALİYETLER

Madde 10

Ekonomik ve sosyal nitelikteki ciddi sebepler müsaade verilmesine engel olmadığı takdirde, Âkit Tarafların her biri diğer taraf uyruklarının, kendi uyruklarıyla eşit olarak, ülkesinde Gelir getiren her türlü faaliyette bulunmasına izin verecektir. İlgili şahıs gerek kendi hesabına çalışırsa gerek bir işverenin hizmetinde bulunursa bu hüküm, bunlarla kayıtlı kalmaksızın sınıfa, ticarî, malf, zirâî faaliyetler ile küçük sanatlara ve serbest mesleklerle de uygulanır.

Madde 11

Bir Âkit Tarafça Gelir getirir nitelikte bir faaliyette bulunmasına belirli bir süre için izin verilen diğer herhangi bir Âkit Taraf uyruğu izin veren Âkit Tarafın benzer şartlar içinde bulunan uyruklarına aynen uygulanmadığı takdirde, kendisine izin verilmesi sırasında mevcut olmayan kısıtlamalara bu süre içinde tâbi tutulamaz.

Madde 12

1. Diğer herhangi Âkit Taraf ülkesinde yasal olarak ikamet eden bir Âkit taraf uyruğuna, aşağıdaki şartlardan birini yerine getirdiği takdirde işbu sözleşmenin 10. maddesinde öngörülen sınırlamalara bağlı tutulmaksızın, ülkesinde bulunduğu Âkit Tarafın uyruklarıyla eşit olarak, gelir getiren her türlü faaliyette bulunmasına izin verilir.

- a) O ülkede yasal olarak kesintisiz 5 yıl süre ile gelir getiren bir faaliyette bulunmuş olmak,
- b) O ülkede yasal olarak kesintisiz 10 yıl süre ile oturmuş olmak,
- c) Sürekli ikametine müsaade edilmiş olmak.

Her Âkit Taraf, işbu Sözleşmenin imzalanması veya onay belgesinin verilmesi anında, yukarıdaki şartlardan bir veya ikisini kabul etmediğini beyan edebilir.

2. Keza Âkit Taraf, aynı usule göre (a) fıkrasında öngörülen süreyi en çok 10 yıla çıkarabilir. Şu şartla ki, beş senelik bir ilk devreden sonra, o zamana kadar icra edilen faaliyet bakımından iznin yenilenmesi hiçbir şekilde reddedilemez, veya bu yenileme o faaliyetle bir değişiklik yapılmasına bağlanamaz. Her Âkit Taraf, ücretli bir faaliyetten bağımsız bir faaliyete geçiş hakkını her halükarda otomatik olarak tanımayacağını beyan edebilir.

Madde 13

Her Âkit Taraf, kamu görevlerini veya Milli güvenlik veya savunma ile ilgili faaliyetleri uyruklarına hasredebilir veya bu faaliyetlerin yabancı uyruklular tarafından ifasını özel şartlara tâbi tutabilir.

Madde 14

1. İşbu Sözleşmenin 13. maddesinde öngörülen hususlardan ayrı olarak,

a) Bazı faaliyetleri uyruklarına hasretmiş veya bunların, diğer taraf uyrukları da dahil olmak üzere, yabancılar tarafından yürütülmesini kaidelere veya mütekabiliyete tâbi kılan, her Âkit Taraf, işbu Sözleşmenin imzası esnasında, bu kısıtlamaların bir listesini, bunların dayandığı iç hukuk hükümlerini belirtmek suretiyle, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edecek ve Genel Sekreter de bu listeleri diğer imzalayan taraflara gönderecektir.

b) Âkit Taraflardan biri bakımından işbu sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra o Âkit Taraf, ekonomik ve sosyal nitelikte mücbir sebeplerle kendilerini zorunlu hissetmedikleri sürece, diğer taraf uyruklarının gelir getiren faaliyette bulunmalarına yeni kısıtlamalar getirmeyecektir. Yeni kısıtlamalar getirdikleri takdirde, alınan önlemlerden, bunlara ilişkin iç hukuk hükümleri ve bunları gerektiren saiklerden Genel Sekreteri tamamen haberdar edecek ve Genel Sekreter de bunları diğer taraflara bildirecektir.

2. Her Âkit Taraf, diğer taraf uyruklarının yararına olarak :

— Uyruklarına tahsis ettiği veya yabancılar tarafından ifasını kaidelere veya mütekabiliyete tâbi kıldığı faaliyetlerin listesini azaltmaya çalışacaktır; bu değişiklikleri Genel Sekretere bildirecek ve genel sekreterde bunları diğer âkit taraflara ileticektir.

— Mevzuatının öngördüğü ölçüde, yürürlükteki hükümlerden ferdî istisnalar tanımaya çalışacaktır.

Madde 15

Âkit Taraflardan birinin ülkesinde o ülkenin uyruklarınca ifası belirli meslekî ve teknik vasıflara sahip olunmasını veya teminat gösterilmesini gerektiren bir faaliyetin, diğer bir Âkit Taraf uyruğunca yürütülmesi aynı teminatın gösterilmesini, aynı vasıflara veya yetkili millî makamca onlara eşdeğer olarak tanınan diğerlerine sahip olunmasına bağlı olacaktır.

Bununla birlikte, Âkitlerden birinin ülkesinde mesleklerini yasal olarak ifa eden Âkit Taraf uyrukları, belirli bir durumda kendilerine yardım maksadıyla meslekdaşlarından biri tarafından diğer herhangi bir Âkit Taraf ülkesine davet edilebilirler.

Madde 16

Asıl faaliyet merkezi taraflardan birinin ülkesinde olan müesseselerden biri hizmetinde bulunan ve ticaret amacı ile seyahat eden Âkit Taraflardan birinin uyruklarının altı ay içinde iki aydan fazla oturmamak şartıyla, diğer bir Âkit Taraf ülkesinde faaliyette bulunması için herhangi bir izin gerekli değildir.

Madde 17

1. Herhangi bir Âkit Tarafın uyrukları diğer Âkit Taraf ülkesinde, genel olarak ücret ve çalışma şartları ile ilgili olarak, kamu makamlarınca konulan kaideler bakımından o ülke uyruklarına uygulanandan daha az elverişli olmayan bir muameleden yararlanacaklardır.

2. Bu bölümün hükümleri, Âkit Taraflarından birinin ülkesinde gelir getiren bir faaliyet icrası bakımından, diğer taraf uyruklarına, kendi uyruklarına uygulanandan daha elverişli bir muamele yapmalarını gerektirdiği şeklinde yorumlanmayacaktır.

BÖLÜM V
ÖZEL HAKLAR

Madde 18

Âkit Taraflardan hiç biri, ülkesi üzerinde yasal olarak en az beş yıldan beri uygun bir faaliyette bulunmuş olan diğer bir Âkit Taraf uyruklarının ticaret, ziraat ve meslek odaları gibi ekonomik veya meslekî nitelikteki teşekküllerin seçimlerine bu konuda anılan teşekküllerin yetkileri dahilinde alabilecekleri karar saklı kalmak kaydıyla, seçmen sıfatıyla, o ülke uyruklarıyla eşit şartlar altında katılmalarını yasaklayamaz.

Madde 19

Hakem seçiminin tamamen ilgili tarafların ihtiyarına bırakıldığı hakemlik durumlarında, Âkit Tarafların uyruklarının, diğer taraf ülkesinde o ülkesinde o ülke uyruklarına uygulanan dan maada kısıtlamalara tâbi olmaksızın, hakemlik görevi yapmalarına izin verilecektir.

Madde 20

Eğitimden yararlanma devletin yetkisinde olduğu hallerde, bir Âkit Taraf ülkesinde yasal olarak oturan diğer bir Âkit Tarafın okul çağındaki uyrukları, o ülke uyruklarıyla tam bir eşitlik içinde, ilk ve orta öğretim ile teknik ve meslekî, eğitim kuruluşlarına kabul edileceklerdir. Bu hükmün burs verilmesine teşmili Âkit Taraflardan her birinin takdirine bırakılmıştır.

Bir Âkit Taraf ülkesinde eğitim mecburiyeti varsa o ülkede oturan ve okul çağındaki diğer taraf uyrukları da bu mecburiyete tâbi olacaktır.

BÖLÜM VI

VERGİ, ZORUNLU HİZMETLER, KAMULAŞTIRMA, MİLLİLEŞTİRME

Madde 21

1. Akdetilmiş ve akdedilecek anlaşmalarda mevcut mükerrer vergi ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, Âkit Taraflardan, birinin uyrukları, diğer taraf ülkesinde benzeri bir durumda o ülke uyruklarından istenenen başka, daha yüksek veya daha masraflı, ne isim altında olursa olsun, resim, harç, vergi ve mâli mükellefiyetlere tâbi olmayacaklardır. Özellikle, vergi ve resim indirim veya bağışıklıklardan, aile mükellefiyetlerinde yapılan indirimler de dahil, matrahta yapılan indirimlerden istifade edeceklerdir.

2. Âkit Taraflar, kendi uyruklarından talep etmedikleri herhangi bir ikamet resmini diğer taraf uyruklarına tahmil etmeyecektir. Bu hüküm, yabancılardan istenen izin ve yetki belgelerinin verilmesine ilişkin idari formalitelerin tamamlanması amacı ile gerektiği takdirde harç alınmasına engel olmayacaktır. Ancak, bu harçlar, bu formalitelerin gerektirdiği masraflardan fazla olmayacaktır.

Madde 22

Âkit Taraflardan birinin uyruklar, diğer taraf ülkesinde, hiç bir ahvalde, gerek şahsı, gerek mal varlığı bakımından o ülkenin aynı durumundaki uyruklarına uygulanan dan başka ve ya daha ağır mükellefiyete tâbi tutulmayacaktır.

Madde 23

İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesine ek Protokolün birinci maddesi hükümleri saklı kalmak üzere, Âkit Taraflardan birinin uyrukları mallarının diğer bir Âkit Tarafça kamulaştırılması veya millileştirilmesi halinde asgari bu Âkit Taraf uyruklarına uygulanan muameleye tâbi olacaktır.

BÖLÜM VII
DAİMİ KOMİTE

Madde 24

1. İşbu Sözleşmenin yürürlüğe girişini izleyen yıl içinde bir Daimi Komite kurulacaktır. Bu komite, Sözleşmenin uygulama şartlarını iyileştirmeye ve gerekirse hükümlerini değiştirmeye veya tamamlamaya yönelik öneriler de bulunacaktır.

2. Bu Sözleşmenin 6. maddesinin 1 (b) bendi ile, 14. maddesinin 1 (b) bendi hükümlerinin yorumlanması veya uygulanması hususunda görüş ayrılıkları olması halinde, Komite, taraflardan birinin isteği üzerine, tarafları uzlaştırmaya gayret edecektir.

3. Komite, tarafların ülkesinde yürürlükte bulunan ve bu Sözleşmede yer alan konulara ilişkin kanun ve düzenlemelerin durumu ile ilgili bütün bilgileri içeren devrevî bir rapor yayınlayacaktır.

4. İşbu Sözleşmeyi onaylayan, Avrupa Konseyinin her üyesi bu Komiteye bir temsilci atayacaktır. Konseyin diğer her üyesi söz hakkına sahip bir gözlemci tarafından bu Komite de temsil olunabilecektir.

5. Komite, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından toplantıya çağrılır.

İlk toplantı, kuruluşunu izleyen ilk üç ay içinde yapılacaktır. Müteakip toplantılar, her iki yılda en az bir defa yapılacaktır. Komite, Konseyin Bakanlar Komitesinin gerekli gördüğü hallerde de toplanacaktır. İki yıllık süre son toplantının kapanış tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır.

6. Daimi Komitenin görüş ve tavsiyeleri Bakanlar Komitesine sunulur.

7. Daimi Komite iç tüzüğünü kendi düzenler.

BÖLÜM VIII
GENEL HÜKÜMLER

Madde 25

İşbu Sözleşmenin hükümleri, diğer Âkit Taraflardan bir veya birkaçının uyruklarına daha elverişli bir işlem sağlayan ve hâlen yürürlükte bulunan veya yürürlüğe girecek olan milli mevzuat, ikili veya çok taraflı antlaşma, sözleşme ve anlaşma hükümlerine halel getirmez.

Madde 26

1. Her Avrupa Konseyi Üyesi, işbu sözleşmenin imza veya onay belgesinin tevdi sırasınca sözleşmenin belirli bir hükmüne, ancak ülkesinde halen yürürlükte bulunan bir kanunun bu hukme uygun olmaması halinde bir çekince koyabilir. İşbu madde gereğince genel mahiyeteki çekincelere müsaade edilemez.

3527

12 . 4 . 1989

2. İşbu maddeye uygun olarak konulan her çekince sözkonusu kanunun kısa bir açıklamasını da içerir.

3. İşbu madde gereğince bir çekince koyan her Konsey üyesi, koşullar elverişli olur olmaz bunu geri alacaktır. Çekincelerin geri alınışı Konsey Genel Sekreterine hitaben bir bildirim ile yapılacak ve bu bildirim alındığı tarihten itibaren hüküm ifade edecektir. Genel Sekreter bu bildirim metnini Sözleşmeyi imzalayan taraflara iletacaktır.

Madde 27

Sözleşmenin 26. maddesi uyarınca sözleşmenin belirli bir hükmü hakkında bir çekince koyan Âkit Taraf, diğer Âkit Taraflardan bu hükmün uygulanmasını ancak kendisinin kabul ettiği ölçüde isteyebilir.

Madde 28

1. Harp veya millet hayatını tehdit eden diğer genel tehlike hallerinde, her Âkit Taraf, durumun kesin olarak gerektirdiği ölçüde, işbu Sözleşmede öngörülen yükümlülükler uymayan önlemler alabilir. Şu şartla ki, bu önlemler, Devletler Hukukundan doğan diğer bütün yükümlülükler aykırı olamaz.

2. Bu uymama hakkını kullanan her Âkit Taraf, aldığı önlemlerden ve bunları gerektiren nedenlerden, Avrupa Konseyi Genel Sekreterini tamamen haberdar edecektir. Bu önlemlerin yürürlükten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin yeniden tamamıyla uygulamaya konulduğu tarihi de Konsey Genel Sekreterine bildirecektir.

BÖLÜM IX

SÖZLEŞMENİN UYGULAMA ALANI

Madde 29

1. Bu Sözleşme Âkit Tarafların anavatanlarında uygulanır.

2. Her Konsey üyesi bu Sözleşmenin imzası veya onaylanması sırasında veya bunu izleyen herhangi bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine hitaben bir bildirimle bu sözleşmenin, sözkonusu bildirimde belirtilen ve milletlerarası ilişkilerinden sorumlu olduğu ülke veya ülkelere de uygulanacağını açıklayabilir.

3. Yukarıdaki bende uygun olarak yapılan bildirimler, bu bildirimlerde belirtilen bütün ülkeler bakımından, bu sözleşmenin 33. maddesinde öngörülen şartlara uyularak geri alınabilir.

4. Genel Sekreter, bu maddenin ikinci veya üçüncü bentleri uyarınca kendisine iletilen her bildirim, diğer Konsey üyelerine bildirecektir.

Madde 30

1. Bu Sözleşme hükümlerine göre, Âkit Taraflardan birinin uyrukluğuna sahip gerçek kişiler uyruk addedilir.

2. Âkit Taraflardan hiçbiri sözleşmenin uygulanmadığı anavatan dışı topraklarında mutad meskenleri bulunan diğer bir Âkit Taraf uyuklarını işbu Sözleşmeden yararlandırmak zorunluluğunda olmayacaktır.

BÖLÜM X
ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

Madde 31

1. İşbu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanması hususunda Âkit Taraflar arasında çıkabilecek anlaşmazlıklar, taraflar başka bir barışçı çözüm yöntemi üzerinde uyuşamadıkları takdirde, özel surette varılacak bir anlaşma ile veya anlaşmazlığa taraf olanlardan birinin başvurması ile Milletlerarası Adalet Divanına götürülecektir.

2. Anlaşmazlıkların Barışçı Yollarla Çözülmesi konusundaki Avrupa Sözleşmesinin yürürlüğe girmesinden sonra bu sözleşmeye taraf olanlar, işbu Sözleşme ile ilgili olarak aralarında çıkabilecek bütün anlaşmazlıklarda anılan sözleşmenin kendilerini bağlayıcı hükümlerini uygulayacaklardır.

3. Yukarıdaki bentlerde öngörülen bir usule tabi olan her anlaşmazlık, ilgili taraflarca derhal Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin bilgisine sunulacak ve genel sekreter de, vakit geçirmeksizin, diğer Âkit Tarafları haberdar edecektir.

4. Anlaşmazlığa dahil bir taraf, Milletlerarası Adalet Divanının bir hükmü veya bir hakem mahkemesinin kararı gereğince kendisine düşen mükellefiyetleri yerine getirmediği takdirde, diğer taraf Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine başvurabilecek ve Komite, gerekli görürse, Komitede bulunmak hakkını haiz temsilcilerin üçte iki çoğunluğunun oyu ile, hüküm veya kararın yerine getirilmesini sağlamak amacı ile tavsiyelerde bulunabilecektir.

BÖLÜM XI
NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 32

İşbu Sözleşmeye ekli protokol, sözleşmenin ayrılmaz bir bölümüdür.

Madde 33

1. Bir Âkit Taraf işbu Sözleşmeyi sadece, sözleşmenin kendi bakımından yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak beş yıllık süre sonunda, Konsey Genel Sekreterine altı ay önceden ihbarda bulunmak suretiyle feshedebilir. Genel Sekreterde bu ihbardan diğer Âkit Tarafları haberdar edecektir. Yukarıda öngörülen fesih hakkını kullanmayan bir Âkit Taraf, müteakip iki yıllık sürelerle Sözleşmeye bağlı kalacak ve sadece bu sürelerin bitiminden altı ay önce ihbarda bulunmak suretiyle bu sözleşmeyi feshedebilecektir.

2. Fesih, ilgili Âkit Tarafı, feshin hüküm ifade ettiği tarihten önce yaptığı herhangi bir fiil bakımından işbu Sözleşmede yeralan sorumluluklarından kurtaramaz.

3. Avrupa Konseyi üyeliğinden çıkan her Âkit Taraf, aynı koşullarla, bu Sözleşmeye de taraf olmaktan çıkar.

Madde 34

1. İşbu Sözleşme Avrupa Konseyi üyelerinin imzasına açık tutulacak ve onaya tâbi olacaktır. Onay Belgesi Avrupa Konseyi Genel Sekreterine verilecektir.

2. İşbu Sözleşme, beşinci Onay Belgesinin verildiği tarihte yürürlüğe girecektir.

3. Sonradan onaylayacak her imzalayan bakımından Sözleşme, Onay Belgesinin verilmesi tarihinde yürürlüğe girecektir.

4. Genel Sekreter Sözleşmenin yürürlüğe girişini, onaylayan Âkit Tarafların isimlerini, konulan çekinceleri ve sonradan verilecek Onay Belgelerini bütün Konsey üyelerine bildirecektir.

Yukarıdaki hükümleri tasdiklen, aşağıda imzaları bulunan yetkili temsilciler işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

İşbu Sözleşme, İngilizce ve Fransızca olarak 13 Aralık 1955 tarihinde Paris'te düzenlenmiştir. Her iki metin aynı şekilde geçerli olacaktır. Tek nüsha halinde Avrupa Konseyi arşivine tevdi edilecektir. Genel Sekreter aslına uygun örneklerini bütün imzalayan taraflara gönderecektir.

PROTOKOL

KISIM I

Madde 1, 2, 3, 5, 6. bent 1 (b), 10, 13 ve 14. bent 1 (b)

(a) Her Âkit Taraf aşağıdaki hususları kendi millî ölçülerine göre takdir hakkına sahiptir :

(1) Diğer taraf uyruklarının kendi ülkesine girmesine engel olabilecek "kamu düzeni, güvenlik, halk sağlığı veya genel ahlâka ilişkin sebepleri";

(2) Diğer taraf uyruklarının kendi ülkesinde uzun süre veya devamlı ikametine yahut gelir getiren bir iş yapmasına izin verilmesine engel olabilecek "ekonomik veya sosyal" koşulları;

(3) Millî güvenliğe karşı bir tehdit veya kamu düzeni yahut genel ahlâka karşı bir suç teşkil eden durumları;

(4) Sözleşmede, belirli kategorideki malların iktisap, mülkiyet veya kullanılmasını yahut belirli hakların kullanılmasını ve faaliyetlerin yapılmasını uyruklarına tahsis etmek veya bu hususlarda diğer taraf uyruklarını özel koşullara tâbi tutmak yetkisine sahip olduğunu belirten sebepleri;

(b) Sınırdışı etme sebeplerinin "bilhassa ciddi mahiyette" olup olmadığını takdir her Âkit Tarafa aittir. Bu takdir keyfiyetinde, ilgilinin bütün ikamet süresindeki davranışı dikkate alınacaktır.

(c) Bir Âkit Taraf diğer Âkit Taraf uyruklarının haklarını ancak, işbu Sözleşmede belirtilen sebeplere dayanarak ve taraflarca üstlenilen yükümlülüklerle uzlaşabildiği ölçüde, kısıtlayabilir.

KISIM II

Madde 1, 2, 3, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ve 20

(a) Yabancıların kabulüne oturma ve dolaşımına ve hatta gelir getiren faaliyetlerde bulunmalarına ilişkin düzenlemeler, Sözleşmeye aykırı olmadıkça, işbu Sözleşmeden etkilenmez.

(b) Bu düzenlemelere uydukları takdirde, Âkit Taraflardan birinin uyrukları diğer taraf ülkesinde yasalara uygun olarak mukim telâkki edilirler.

KISIM III

Madde 1, 2, ve 3

(a) “Kamu düzeni” kavramı genel olarak kıta ülkelerinde kabul edilen geniş anlamı ile anlaşılmalıdır. Taraflardan biri, örneğin siyasi sebeplerle veya oturma masraflarını karşılamak gücü olmadığına yahut gerekli izin olmaksızın gelir getiren bir faaliyette bulunma niyetinde olduğuna dair inandırıcı sebepler varsa diğer taraf uyuğunun memlekete girmesini reddedebilir.

(b) Âkit Taraflar kendilerine tanınan hakların kullanılmasında, aile bağlarını dikkate almayı taahhüt eder.

(c) Sınırdışı etme hakkı ancak ferdi hallerde kullanılabilir.

Âkit Taraflar sınırdışı etme hakkını Avrupa Konseyi üyeleri arasında var olan özel ilişkileri dikkate alarak kullanacaklardır. Özellikle ilgili şahsın aile bağlarını ve ülkelerindeki oturma süresini dikkate alacaklardır.

KISIM IV

Madde 8 ve 9

İşbu Sözleşmenin 8 ve 9. maddeleri hükümleri, Hukuk Usulüne dair Lahey Sözleşmesi hükümlerinden doğan yükümlülükleri hiçbir suretle etkilemez.

KISIM V

Madde 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 ve 17

(a) İşbu Sözleşmenin 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 ve 17. maddeleri hükümleri, bir ve ikinci maddelerde öngörülen giriş ve oturma ile ilgili şartlara bağlı olarak uygulanır.

(b) Âkit Taraflardan birinin bir diğer taraf ülkesinde yasalara uygun olarak oturan uyruklarının sorumluluğu altında bulunan ve kendilerine refakat veya iltihak etmeye izin verilmiş bulunan eş ve çocuklara işbu Sözleşmenin öngördüğü şartlar altında ve mümkün olduğu nispette, o ülkeye girebilecek ve bir iş tutabilecektir.

(c) Diğer bir taraf ülkesinde özel statülere dayanarak ikamet eden veya özel kural ve anlaşmalar gereğince gelir getiren bir faaliyet icra eden bir âkit taraf uyruklarına; diplomatik veya konsolosluk misyonlarının mahallen işe alınmamış mensupları veya personeli, milletlerarası teşkilât memurları, stajyerler, çıraklar, talebeler, meslekî formasyonlarını geliştirme gayesiyle çalıştırılan kişiler ile gemi ve hava gemisi mürettebatı da dahil olmak üzere, işbu Sözleşmenin 12. madde hükümleri uygulanmayacaktır.

(d) İşbu Sözleşmenin 16. maddesi gereğince Âkit Taraflar, iç mevzuat veya düzenlemelelerinde, seyyar tacirlik mesleğini, seyyar endüstri veya işportacılıkla eş tutmayacaktır.

(e) 16. maddenin sadece, kabul eden memleket dışında kâin bir teşebbüsün emrinde çalışan ve münhasıran bu teşebbüs tarafından ücreti verilen seyyar tacirlere uygulanacağı anlaşılmalıdır:

(f) İşbu Sözleşmenin 17. maddesinin birinci fıkrası hükümleri, ücretler bakımından stajyerlerin özel durumlarına uygulanmaz.

KISIM VI

Madde 2, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ve 25

(a) Sözleşme sınaî, ebedî ve sanatsal mülkiyete ve yeni nebatî ürünlere uygulanmaz; bunlar yürürlükte bulunan yahut yürürlüğe girecek olan milletlerarası sözleşmeler veya diğer ilgili bütün anlaşmalara konu teşkil eder.

(b) Üyesi bulunan ülkelerin uyruklarının istihdamını yöneten Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilâtı Konseyinin Kararları ile bağlı bulunan veya bağlı bulunacak olan işbu Sözleşmeye Âkit Taraflar, karşılıklı münasebetlerinde ve ücretli faaliyetlerin ifası hususunda, bu anlaşmanın hükümlerinden veya söz konusu kararlardan hangisi ücretli işlerde çalışanların daha lehinde ise onu uygulayacaklardır. İşbu Sözleşmenin 2, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 ve 17. maddeleri hükümlerinin uygulanmasında ve 10 ve 14. maddelerde belirtilen ekonomik ve sosyal sebeplerin takdirinde taraflar, ücretlilerin daha lehinde oldukları takdirde, yukarıda zikredilen kararlara ruh ve lâfzıyla uyacaklardır.

KISIM VII

Madde 26, fıkra 1

Âkit Taraflar, iç mevzuatının temel hükümlerinin gerektirdiğine kanaat getirdikleri ölçüde çekince koyma hakkını kullanacaktır.

KISIM VIII

Madde 29, fıkra 1

(a) İşbu Sözleşme, Fransa bakımından Cezayir'e ve deniz aşırı ülkelere de uygulanır.

(b) Federal Almanya Cumhuriyeti, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir beyanla işbu Sözleşmenin uygulanmasını Berlin Land'ına teşmil edebilecektir. Genel Sekreter bu beyanı diğer Âkit Taraflara bildirecektir.

Madde 29, fıkra 2

İşbu Sözleşmenin 29. maddesinin 2. fıkrası gereğince bir beyanda bulunan her Avrupa Konseyi üyesi, bu beyanda belirtilen her ülke bakımından 6. maddenin 1. fıkrasında ve 14. maddenin 1. fıkrasında öngörülen sınırlama listeleri ve 12. madde gereğince yapılan her beyanı ve işbu Sözleşmenin 26. maddesi gereğince serdedilen her çekinceyi aynı zamanda Genel Sekretere bildirecektir.

Madde 30

“Mutad Mesken” deyimini ilgilinin uyruğu bulunduğu ülkede uygulanmakta olan kurallara göre tanımlanacaktır.

KISIM IX

Madde 31, fıkra 1

Milletlerarası Adalet Divanı Statüsüne taraf olmayan Âkit Taraflar Divana katılmak için gerekli tedbirleri alacaklardır.

Madde 21

Türkiye, Madde 21 paragraf 1 de belirtilen “benzer durumlarda” deyimini bakımından tutumunu saklı tutar ve bu deyim, olağan vergi kanunlarının ve düzenlemelerinin uygulanması açısından hukuken ve gerçekte önemli ölçüde benzer koşullara sahip mükelleflerin (gerçek kişiler, tüzel kişiler, ortaklıklar ve dernekler) kastedildiği şeklinde yorumlar.

Diğer taraftan bu deyim, bir Âkit Devletin üçüncü bir devlette mukim olan ve bu Âkit Devlette faaliyet gösteren kendi vatandaşlarına, vergileme ve buna bağlı mükellefiyetler yönünde uyguladığı muamelenin aynısını, bu Âkit Devlette faaliyet gösteren ve üçüncü Devlette mukim olan diğer Âkit Devletin vatandaşlarına da uygulayacağı anlamına gelir.

Madde 31, Paragraf 1

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşmenin, taraflardan birinin başvurusu ile anlaşmazlıkların Milletlerarası Adalet Divanında çözümlenmesine ilişkin 31. maddesinin 1. paragrafı hükümleri ile kendini bağlı saymaz ve Sözleşmenin uygulanması ve yorumlanması bakımından Âkit Taraflar arasında olabilecek herhangi bir anlaşmazlığın Milletlerarası Adalet Divanının kararına sunulmasında anlaşmazlığa taraf olanların her olayda muvafakatının gerektiğini beyan eder.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
13	75	6 (olağanüstü)
18	35	562
25	76	78:80,88,104:108

I - Gerekçeli 126 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 76 ncı Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dışişleri Komisyonu görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/468